

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 1703/2021. (IX. 12.) AB HATÁROZAT TERVEZETE

A Nahátszentpéteri Törvényszék 9.B.226/2020/25. ítélete és a Dehátszentpéteri Ítéltábla 34.11.103/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítéséről

Határozat

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Nahátszentpéteri Törvényszék 9.B.226/2020/25. számú ítélete és a Dehátszentpéteri Ítéltábla mint másodfokú bíróság (34.11.103/2021/2). számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

Indoklás

Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumbát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

I.

[1]Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.

[2]Az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben benyújtott panaszában az ügy érdekében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható

másodfokú, jogerős ítéletet támadja. Az ügyben felülvizsgálati kérelem benyújtására nem került sor. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt perben felperes volt – fennáll.

[3]A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz, tartalmazza ugyanis: a) azt az alaptörvényi és törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pont, Abtv. 27. §]; b) az eljárás megindításának indokát (az alaptörvény-ellenesnek tartott ítéletábrai döntés következménye az, hogy az indítványozó a kiadni kért adatokat nem ismerheti meg); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése, Alaptörvény XV. cikk,]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.

[4]Az Alkotmánybíróság a panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint megalapozott.

[5]Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a értelmében alkotmányjogi panasz alapján a támadott bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja. Az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálatát az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel végzi el. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.

[6]Az Alkotmánybíróság jelen eljárásban az indítvány alapján elsőként a támadott bírói döntéseknek, és a bennük foglalt bírói jogértelmezésnek [Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése, Alaptörvény XV. cikk] bekezdésével való összhangját vizsgálta.

I.

[7] Az Indítványozó eredeti közleményét a közösségi média szolgáltató arra hivatkozva törölte, hogy az fake news-nak minősülő állításokat tartalmaz. A dezinformáció médiabeli megjelenése nem újkeletű jelenség, 2016 óta pedig széles körben használt kifejezéssé vált, az

amerikai elnökválasztási kampányhoz kapcsolódóan. A social media korában a hamis hírek mennyisége és terjedési sebessége jelent csak újdonságot. A dezinformációt két kategóriára oszthatjuk. Elsőben politikai, társadalmi jelenséget, így főként a demokratikus nyilvánosság kontextusában értelmezendő, nagyobb csoportokat érintő hírek tartoznak ide. A második kategóriában pedig az egyes személyekre vonatkozó hamis állítások tartoznak, vagyis a rágalmozás, a becsületsértés vagy a jó hírnév megsértésének esetei.

[8] 2012-ben a *United States v. Alvarez* ügyben az amerikai bíróság ítélete kimondta, hogy az Egyesült Államok joga a valótlan állításokat is védelem alá helyezi. A védelem annál erősebb, minél inkább közügyek tárgyalását érinti, vagyis minél inkább az első kategóriába tartozik a megszólalás. A rágalmozási jog bizonyos mértékig lehetőséget ad a rágalmozóval szembeni fellépésre, a közügyek vitájában a *New York Times Co. v. Sullivan* ügy ítéletében felállított mérce szerint, azaz a tényleges rosszhiszeműség bizonyítása esetén.

[9] Az európai jogrendszerek az angolszász jogrendszerhez képest szélesebb körben engednek fellépést a hamis hírekkel szemben. Az Európai Unió ajánlásokat fogalmazott meg a platform szolgáltatók számára a hamis hírekkel szembeni hatékonyabb fellépés érdekében, tehát alapvetően az önszabályozásra épít és nem új kötelező jogi szabályok bevezetésére. Ezzel párhuzamosan érintetlenül hagynák a tárhelyszolgáltatói felelősségnek az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelvében lefektetett alapjait, így nem várnak el teljeskörű előzetes monitorozást a platformok szolgáltatóitól. Az államokkal szemben szigorúbb elvárásokat fogalmaznak meg az irányelvek, de azok nem a platformokkal szembeni szigorúbb felelősségi szabályokat, hanem elsősorban a működésük szorosabb felügyeletét és a tudatos internethasználatot célzó programok bővítését érintik. Az állami szabályozás mellett tehát jelentős szerepe van a platformok magánszabályozásának, ahol a tulajdonjoguk és a felhasználókkal kötött szerződések alapján befolyásolják a közzétett tartalmak elérhetőségét, nyilvánosságát.

[10] A *Themel kontra Facebook Ireland* és a *User v. Facebook Ireland* német jogesetek összehasonlítása rámutat arra, hogy ellentmondáshoz vezet, ha a social media platform és felhasználója közötti szerződéses viszonyra alkalmazzák a szólásszabadság-jogi tételeket. Az első esetben a bíróság szerint a Facebook szerződésszegést követett el a kérelmezővel szemben, ugyanis a platformnak figyelmebe kell vennie a Grundgesetz 5. cikkét, amely az Alaptörvény IX. cikkéhez hasonlóan a véleménynyilvánítás szabadságát rögzíti. Az Indítványozó esetéhez hasonlóan ebben az esetben is egy közszereplő, az AfD párt

képviselőjének hozzászólását törölte a Facebook, azonban itt a platform a gyűlöletbeszédet tiltó Közösségi alapelvekre hivatkozott. A német bíróság szerint ellentmond a polgári törvénykönyv 241. cikk 2. bekezdése által támasztott követelménynek az, hogy a Facebook, a Közösségi alapelvek felhatalmazásával, maga döntheti el, melyik bejegyzés sérti meg a saját szabályzatát. A bíróság ítéletének indokolásában hangsúlyozta, hogy a Facebook social media platformként 'nyilvános piacot' biztosít véleménycseréhez és kijelentette, hogy a jogilag megengedhető véleménynyilvánítások nem törölhetőek a platformról. Mivel Themel hozzászólása nem volt gyűlöletbeszédnek tekinthető, a Facebook jogtalanul törölte a hozzászólását és függesztette fel Themel fiókját.

[11] A User v. Facebook Ireland ügybe viszont a német bíróság a fentivel ellentétes megállapításra jutott. A platform itt is gyűlöletbeszédre hivatkozva függesztette fel egy felhasználója fiókját. A bíróság ebben az esetben kifejtette, hogy a Facebooknak mint magánszereplőnek, nem kell biztosítani a véleménynyilvánítás államilag, alkotmányos összefüggésben adott teljes jogát. A két bírósági ítélet eltérően közelítette meg a szerződési jog magánfelek között kialakuló, szólásszabadsággal kapcsolatos jogviták megoldását. Az első esetben a bíróság szigorúbban korlátozta a platform hatáskörét a magánszabályozás területén, mivel szabad véleménycsere, különösen országgyűlési képviselő és választópolgár között, fontos szerepet tölt be a törvényalkotás demokratikus működésében.

[12] A Themel kontra Facebook Ireland esethez képest az Indítványozó média felületen történő megszólalása jelentősen nagyobb mértékben tartozott a közügyek vitájának körébe, hiszen egy törvényjavaslatról értesítette a közel fél milliós követőtáborát. Az Indítványozó által felvetett közösségi média platformokkal kapcsolatos probléma jelentőségét mutatja továbbá, hogy az Európai Bizottság és az amerikai törvényhozás is több bizottságot állított fel a jelenség szabályozására.

I.

[13] Az Európai Unió hamis hírekkel és az internetes félretájékoztatással foglalkozó magas szintű munkacsoportja 2018 márciusában tette közzé jelentését. Az EU Code of Practice on Disinformation című jelentésben a hamis hír definíciója két elemből tevődik össze, amelyből a második szerint a demokratikus törvényhozatal menetét veszélyezteti. A platformok önként vállalt kötelezettségeit tartalmazó kódex megerősíti a platformok által önként alkalmazott

eszközök elsődlegességét, egyúttal együttműködésre próbálja kényszeríteni az érintett szolgáltatókat. A kódexet aláíró közösségi platformok a hamis hírekkel szembeni fellépés mellett kiállnak a internetes véleményszabadság védelme mellett és egy olyan egyensúlyi állapot kialakítására kötelezik magukat, amely a jogilag megengedhető véleményeket csak a szükséges mértékben korlátozza. Az Empowering consumers című bekezdésben az aláírók vállalják, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikkével összhangban nem alkalmaznak olyan állami vagy önszabályozást, amely meggátolja az amúgy jogilag megengedhető tartalmakhoz való hozzáférést, mindössze azon az alapon, hogy azok hamisnak vannak titulálva, továbbá olyan technológia kifejlesztésébe fektetnek bele, ami az autentikus, releváns és pontos híreket priorizálja. Az Indítványozó hozzászólásának tartalmát a Code of Practice on Disinformation kontextusában vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az a hamis hír kategóriáját nem meríti ki teljes mértékben. Az Empowering consumers című bekezdés alapján pedig még védelem is megilleti, mivel a törvényalkotásról országgyűlési képviselőként való tájékoztatás autentikus közügyeket érintő hírek minősül.

[14] Ennek megfelelően, az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) joggyakorlata alapján kirajzolódó hierarchiában a politikai beszéd élvezi a legmagasabb fokú védelmet, vagyis a legkevésbé ezt lehet korlátozni, ennél kevésbé védettnek minősül a művészi önkifejezés, ez alatt helyezkedik el a kereskedelmi beszéd, legalul pedig a gyűlöletbeszéd vagy például az indokolatlan túlzó gyalázkodás. Az Alkotmánybíróság gyakorlata nagyrészt megfeleltethető az EJEB gyakorlatával, mert {ahogy az Alkotmánybíróság 3100/2017- es határozatában megfogalmazza} „a bizonyíthatóan hamis tények önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt”, ugyanakkor mivel a tények közzlése tipikusan a vélemények alapja is lehet, az „utóbb hamisnak bizonyult tények esetében is indokolt, hogy a jogi felelősségre vonás során a felróhatóság és az esetleges joghátrányok mértékének meghatározása körében figyelembe vegyék a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekét”.

[15] Továbbá {az Alkotmánybíróság 34/2017. (XII. 11.)- es határozatának indoklásában kifejti, hogy} „A közéleti szólás gyakorlója adott esetben akkor is beszélhet visszaélésekről, ha nem tudja azokat bizonyítani. A valótlannak bizonyuló tényközlés esetén ugyanis az alkotmányos szempontrendszer alapján a hangsúly az elkövetőnek a valótlansággal

kapcsolatos tudattartalmára helyeződik át.” Az Indítványozó megszólalásának valóság tartalmával kapcsolatos jóhiszeműségét jelzi a fiókjának felfüggesztése után a platformnak írt levele, melyben a “feltehetően téves” szókapcsolatot használja az algoritmus döntésével kapcsolatban. A közügyekben történő megszólalása tehát az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint is nagyobb védelmet élvez a média platform önszabályozásával szemben.

[16] Az Indítványozó által a közösségi média felületen közzétett bejegyzés részben tényállításokat, részben véleménynyilvánítást tartalmaz, a megszólalások egyöntetűen egy közérdekű ügyre vonatkoznak. Az indítványozó a tárhelyszolgáltatók tevékenységét az önkényuralmi rezsimek magatartásához és a propaganda eszközeihez hasonlította. Egy korábbi EJEB döntés során, a bíróság megállapította, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményének 10. cikkének megsértését jelentette az, hogy egy osztrák bíróság elítélte a Gerhard Oberschlick nevű szerkesztőt becsületsértésért, miután az Osztrák Liberális Párt főtitkárának egy törvényjavaslatát az NSDAP programjához hasonlította. Az EJEB a döntés meghozatala során azzal érvelt, hogy a szerkesztő egy közérdekű ügyben, politikai kérdésben nyilvánult meg, továbbá, hogy az osztrák bíróság nem biztosított lehetőséget Oberschlick állításai igazságtartalmának a bizonyítására. Az Alkotmánybíróság előtt álló eset és az Oberschlick kontra Ausztria ügy több hasonlóságot is mutat egymással.

[17] A hasonlóságok okán, az EJEB döntéséhez hasonlóan a jelen esetben sem tartható fenn az a nézet, hogy az indítványozó által megfogalmazott állítások részletes vizsgálat nélkül rágalmazásnak minősülnek. A közösségi média platformok jelentős befolyást gyakorolnak a közéleti kérdések alakulására, éppen ezért igazságtalanságot eredményezne az, ha a tárhelyszolgáltatók bírálhatatlanok lennének. Bármilyen értékítélet nélkül kétséget kizáró tény az, hogy a közösségi média felületek a XXI. századi kommunikáció meghatározó komponenseiként vannak jelen, ami pedig magával vonja annak szükségét, hogy ezen felületek működtetői se váljanak érinthetlenné. A platformokkal szembeni véleménynyilvánításnak csak szűkebb körben szükséges korlátozhatónak lennie, mint más esetekben. A közszereplők kapcsán fennálló fokozott tűrés kötelezettségnek, a tárhelyszolgáltatók tekintetében is érvényesülnie kell. Ennek hiányában a demokratikus társadalom alapját képező közügyek vitatásához való jog sérül.

[18] Amint arra Jack M. Balkin a *Free Speech in the Algorithmic Society: Big Data, Private Governance, and New School Speech Regulation* című könyvében figyelmeztet, az állami szabályozásnak való megfelelés és a magánszabályozás egymástól élesen elválasztva nem értelmezhetőek megfelelően, ugyanis az állami szabályozás magánszabályozásra ösztönzi a platformokat, mert azok abban érdekeltek, hogy lehetőleg megelőzzék a számukra terhes állami beavatkozást.

[19] A közösségi médiában terjedő hamis hírekkel szembeni szigorúbb állami vagy magán korlátozás szükségessége egyre nő, mivel a lakosság egyre jelentősebb része a social media platformokon tájékozódik közéleti kérdésekben. 2017-ben, az amerikai választást követő évben, az Egyesült Államokban a felnőtt lakosságának kétharmada tájékozódott többek között a Facebookon közéleti kérdésekben. A platformokon terjedő dezinformáció pedig az Európai Bizottság szerint csorbitja az intézményekbe, valamint az online és a hagyományos médiába vetett közbizalmat, és alááshatja a demokratikus berendezkedések alapjait azáltal, hogy akadályozza a polgárokat abban, hogy olyan hiteles információkhoz jussanak hozzá, amelyekre támaszkodva megalapozott döntéseket hozhatnak. Az Indítványozó közleményének valóságtartalmát a fentiek figyelembevételével kell megvizsgálnunk.

[20] A tárhelyszolgáltató platformok véleménynyilvánítást érintő tevékenysége két részre osztható. Egyrészt a Facebookhoz hasonló platformok kötelezettsége az állami szabályozás eredményeként a felületükön megjelenő vélemények eltávolítása például a gyűlöletbeszéd vagy más erőszakos, közrendet sértő tartalmak tekintetében. A tárhelyszolgáltatók emellett magánszabályozást folytatnak, amelynek során a felhasználókkal a regisztrációjukkal létrejövő jogviszony alapján eltávolítanak bizonyos tartalmakat. A social media felületek a felhasználók által közzétett tartalmak szűrését számos esetben nem a szólásszabadság jogi korlátozásának megfelelően végzik, hanem piaci logika által vezérelve. A social media platformok szolgáltatóként vesznek részt a piacon, magas színvonalú szolgáltatást kívánnak nyújtani a felhasználók számára, amely magával vonja azt is, hogy emiatt igyekeznek eltávolítani minden olyan tartalmat, amely kellemetlen vagy zavaró lehet a többi felhasználó számára. Ezen esetekben a közösségi média felületek nem a véleményszabadság korlátozásának módszerét alkalmazzák, hiszen ilyenkor olyan véleményeket is eltávolítanak, amelyek egyébként védett beszédnek minősülnek. A magánszabályozás körében a tartalomszolgáltatók eljárása nem a nemzeti alkotmányok és törvények alapján történik,

hanem különböző – a felhasználók által regisztrációkor elfogadott - irányelvek és felhasználási feltételek alapján. A szolgáltató tevékenysége a felhasználóval kötött szerződés által szabályozott, ezáltal a felületen nem érvényesülnek közvetlenül a véleménynyilvánítás szabadságát garantáló alkotmányjogi normák.

[21] A jogtudományban megfogalmazásra kerültek olyan vélemények, amelyek a tárhelyszolgáltatókat olyan entitásként kezelik, amelyek maguk is rendelkeznek a szabad véleménynyilvánításhoz való joggal. Ezen megközelítés szerint a social media platformok a véleménynyilvánításhoz való jogukat azáltal gyakorolják, hogy bizonyos tartalmakat eltávolítanak vagy éppen kiemelnek a felhasználók hírfolyamán, vagyis egyfajta szűrő tevékenységet folytatnak. Ezen megközelítés kitérít a magánszabályozás körében végzett tevékenységet, vagyis legitimálja az olyan közlések eltávolítását is, ami egyébként nem minősül jogellenesnek.

[22] A korábban említett User kontra Facebook Ireland-ügyben hozott döntés szempontjából determináló jelentősége volt annak, hogy a bíróság a Facebook-ot magánszolgáltatóként minősítette, amely ezáltal saját tevékenységi körében eljárva, a saját szabályzata alapján eltávolíthatja a neki nem tetsző megnyilvánulásokat. Ezen megállapítást azonban nem minden esetben tartjuk elfogadhatónak, hiszen a social media felületek egyértelműen hatást gyakorolnak a közéleti kérdések alakulására, a közvélemény formálására. A tárhelyszolgáltatók ezáltal a magánszolgáltató és a közszolgáltatás közötti határon mozognak, vagyis az általuk folytatott magánszabályozás terjedelme sem lehet korlátlan.

[23] A közösségi média platformok szabályozása tekintetében eltérő megközelítés alakult ki Európában és az Amerikai Egyesült Államokban. Az Egyesült Államokban a közösségi média felületek szempontjából a Communication Decency Act (továbbiakban: CDA) játszik meghatározó szerepet, amely törvény 230. §-a (Section 230) immunitást biztosít az internetes platformok számára, a felületükön harmadik személy által megjelenített közlések vonatkozásában, vagyis a tartalomszolgáltatók nem vonhatóak felelősségre a felhasználók által a felületükön megjelenített véleményekért. A Section 230 értelmében védett közvetítőnek minősül gyakorlatilag bármilyen online szolgáltató, ahol harmadik személy általi tartalom jelenhet meg. A szabályozás tartalmaz bizonyos kivételeket, főként a büntetőjogi és szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos igények kapcsán, de ezzel együtt rendkívül

széles védelmet teremt a tartalomszolgáltatók számára, biztosítva ezáltal a véleménynyilvánítás szabadságát.

[24] Az európai jogrendszerek azonban nem ilyen liberális, piacelvű szabályozási logikát követnek. Hasonló szabály a magyar bírói gyakorlatban a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. vs Hungary-ügyet követően került be, amikor az Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) kimondta, hogy a magyar bíróságok megsértették a véleménynyilvánításhoz való jogot, amikor az Index kiadóját és a Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesületét felelőssé tették a cikkük alatt megjelent kommentekért.

[25] A szólásszabadság internetes érvényesülésével foglalkozó döntések közül kiemelkedő a szövetségi Legfelső Bíróság előtt folyó Packingham v. North Carolina ügy, amely során elhangzott az a meghatározó, és többségi véleménynek örvendő kijelentés, amelyben Anthony Kennedy bíró az internetet a „modern köztérnek” nevezte, így terítékre került a közfórumdoktrína internetre való alkalmazhatóságának kérdése. Ez esetünkben azért releváns kérdés, mivel az amerikai joggyakorlat három típusú közfórumot különböztet meg, amelyek között előrehaladva a szóláskorlátozás lehetősége nő. Ezen három kategória közül az első az, ahol a szólásszabadság gyakorlása bevett hagyomány, a hagyományos közfórum (ilyen például egy köztér, egy utca, vagy egy park), amely kategóriára a modern köztér megnevezés utal. Ebből kiindulva, egyértelműen az indítványozó kijelentése az első közfórumhoz hasonul, tehát a szólásszabadság korlátozásának ez esetben a legminimálisabb a lehetősége. A kijelentés tartalma véleményünk szerint beleesik a közösségi véleménycsere kifejezés alá, amelyet ebben az ügyben Kennedy bíró alkalmaz. A mai politikában kulcsfontosságú szerepet játszanak a közösségi médiaplatformok, így természetesnek is vehető, ha egy képviselő itt közli álláspontját a követői felé.

[26] A beadvány kivizsgálása során szükséges kitérőt tenni az EJEK véleménynyilvánítással kapcsolatos joggyakorlatára. A Strasbourg-i joggyakorlat a véleménynyilvánításhoz való jogot korlátozható jogként fogja fel. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye a 10. cikk alapján kialakult bírósági gyakorlat három lépcsős vizsgálat alapján teszi lehetővé a véleménynyilvánításhoz való jog korlátozását. A 10. cikk-konform korlátozás mindenekelőtt törvényi szabályozást kíván, továbbá mindennek egy törvényes cél elérése érdekében, demokratikus társadalomban szükségesnek kell lennie. Az EJEK gyakorlatában már korábban

is előfordultak olyan esetek, amikor a bíróság politikai vélemények korlátozásával kapcsolatban fejtette ki a véleményét.

[27] Az EJEB a konkrét véleménynyilvánítás védettsége tekintetében különbséget tesz a politikai vita, az egyéb közérdekű ügy és a nem közérdekű kérdések vitatása között. Természetesen a politikai vita követeli meg magának a legmagasabb védelmi fokot, ezáltal a beszélő ezen esetkörben nyilvánulhat meg leginkább kritikai élel. Ezen szabályt a bíróság is megfogalmazta a Thorgeir Thorgeirson kontra Izland-ügyben hozott döntésében, amikor megállapította, hogy a „politikai vitában az elfogadható kritika tág korlátai ugyanilyen mértékben nem irányadóak más közérdeket érintő ügyekben”. Az EJEB gyakorlatában nem határozta meg általában véve, hogy mi minősül közérdekű ügynek, hiszen azt mindig a konkrét eset körülményei alapján dönthető el. Így például ismert olyan EJEB-döntés, nevezetesen a *Bladet Tromsø* kontra Norvégia, amelyben a bálnavadászatot, illetve az erről való kritikus hangvételű megnyilvánulást minősítette közérdekű ügynek a Strasbourg-i bíróság.

[28] A beadvány alapját képező ügy nem pusztán közérdekű ügy, hanem a politikai vita körébe sorolandó. A közösségi média platformok szabályozása a mindennapi érdeklődésre számottevő kérdés, amely már egy huzamosabb ideje a politikai viták terítékén is jelen van. A politikai viták során kifejtett vélemények korlátozásával kapcsolatban jelentős, az EJEB *Cartells v. Spanyolország*-ügyben hozott döntés. Ezen esetben, az EJEB döntését nagyban befolyásolta az a tény, hogy a korábbi bíróságok előtti eljárások során a *Cartells* nevű ellenzéki politikus számára nem biztosították az általa megfogalmazott állítások igazságtartalmának a bizonyításának a lehetőségét.

[29] Jelen esetben hasonló üggyel állunk szemben, hiszen a közösségi média platform önkényesen távolította el az Indítványozó által megfogalmazott véleményt, anélkül, hogy lehetőséget biztosított volna arra, hogy az Indítványozó megpróbálja állításainak az igazságtartalmát igazolni. Ahogy John Stuart Mill *A szabadságról* című értekezésében megfogalmazta: “Még a valótlan állítás is hasznos lehet a nyilvános vitában, mivel hozzásegít ahhoz, hogy az igazság és a tévedés ütközésével jobban megértsük és világosabban lássuk az igazságot.” A véleménynyilvánítás szabadsága és a sajtószabadság a demokratikus társadalom alapvető értékei közé tartoznak {lásd: Alkotmánybíróság, korábbi 30/1992-es határozatában

megjelenő döntés}. A véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alapjogok között, anyajogként funkcionál a „kommunikációs” alapjogok tekintetében. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította {lásd: Alkotmánybíróság, korábbi 30/1992-es határozat}, hogy „történelmi tapasztalat, hogy mindannyiszor, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozták, sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége. (...) Az eszmék, nézetek szabad kifejtése, a mégoly népszerűtlen vagy sajátos elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és valóban eleven társadalom létezésének alapfeltétele.”

[30] Az Alkotmánybíróság döntése meghozatalkor figyelembe vette és mérlegelte azon európai joggyakorlatot, amely szerint a platformoknak is felelősége a felületükön megjelenő jogsértő tartalmak eltávolítása. A tárhelyszolgáltatók ezen kötelezettsége az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelvéből származik, amely értelmében kötelességük eltávolítani az olyan jogsértő tartalmakat, amelyek jogsértő jellegéről tudomást szereztek. Ebből következik, hogy nem vitatható, hogy a jogértelmezés, a jogalkalmazás és a jogérvényesítés tekintetében is jelentős szerepe van a tárhelyszolgáltató platformoknak. A jelen ügy eldöntése tekintetében tehát determináló jelentősége van annak, hogy az Indítványozó által megfogalmazott vélemény jogsértő közlésnek vagy a védett beszéd körébe tartozó kommunikációnak minősül-e.

[31] A korábbi gyakorlaton alapuló, azt az Alaptörvény alapján továbbfejlesztő értelmezés szerint a közügyek vitájában a közhatalom gyakorlóját vagy közszereplő politikust érintő bírálat, értékítélet főszabály szerint nem lehet alapja jogi felelősségre vonásnak. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos határát e körben azok a közlések lépik csak át, amelyek az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütköznek, azaz a méltóságnak az emberi mivolt lényegét jogilag megragadó tartalmát sértik. Ismert olyan szakirodalmi álláspont, amely a Facebook és más tartalomszolgáltatók szabályozásával kapcsolatos problémákat, azok közszereplőnek való minősítésével kívánják orvosolni. Így például Dr. Tattay Levente akként fogalmaz, hogy „közszereplőnek minősülnek azok a természetes és jogi személyek, akik tevékenységükkel vagy nyilvános fellépésükkel befolyásolják a szűkebben vagy tágabban értelmezett társadalom életét, helyi vagy országos viszonyok alakulását, továbbá azok, akik közéleti kérdésekben érintettként szerepelnek.” Ezen fogalom meghatározás magával vonja azt a szükségszerű megállapítást, hogy a

Facebook is közszereplőnek tekinthető, ami pedig azt eredményezné, hogy fokozott tűrés kötelezettség terheli a kritikus véleményekkel szemben.

[32] Az Alkotmánybíróság döntése meghozatalakor mérlegelte a korábbi gyakorlata során kialakított jogértelmezést, amely különbséget tesz a közlések védettségi szintje szempontjából a tényállítások és a véleménynyilvánítások között. Az Alkotmánybíróság *a szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi* lásd: {lásd: 36/1994-es AB határozat}, ugyanakkor ez nem jelent korlátlan jogosultságot sem.

[33] A véleménynyilvánítási szabadság korlátozásának a jogosságával kapcsolatban, a szükségesség-arányosság mérce alkalmazandó, vagyis azt kell mérlegelni, hogy mennyiben volt szükséges és arányos a közvetítő szolgáltatónak beavatkozni, és saját hatáskörben korlátozni a véleményszabadságot az álhírek terjedésének meggátolása érdekében. Az Alaptörvény szabadság és felelősség című fejezetében található I. cikk (3) bekezdése szerint ugyanis „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

[34] A szükségesség-arányosság felméréséhez szükséges figyelembe venni azt a törvényi szabályozást, amely a szolgáltatók és a közvetítő szolgáltatók felelősségét szabályozza, vagyis 2001. évi CVIII. törvényt az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (továbbiakban: Ektv.). Ahogyan arra az Alkotmánybíróság korábbi döntésében, {lásd:19/2014. (V. 30.) AB határozat} hivatkozott, az Ektv. 7. §-a értelmében a szolgáltatók és a közvetítő szolgáltatók felelőssége eltér: míg a (tartalom)szolgáltató felel az általa rendelkezésre bocsátott, jogszabályba ütköző tartalmú információért, az ezzel okozott kárért, mivel a információt saját maga hozza létre, maga teszi közzé, maga bocsátja rendelkezésre, addig a közvetítő szolgáltató, habár főszabály szerint felel, azonban meghatározott feltételek fennállása esetén mentesülhet a felelősség alól. Az Ektv. 7. § (3) bekezdés kimondja azt is, hogy a közvetítő szolgáltató nem köteles ellenőrizni az általa csak továbbított, tárolt, hozzáférhetővé tett információt, továbbá nem

köteles olyan tényeket vagy körülményeket keresni, amelyek jogellenes tevékenység folytatására utalnak. Miután az Indítványozó által megfogalmazott vélemények és tényállítások nem minősülnek jogilag tiltottnak, így a tárhelyszolgáltató részéről nem lett volna szükséges az ügy alapját képező tartalom eltávolítása.

[35]Ahogyan arra már korábban utaltunk, napjainkban a közösségi médiában terjedő hamis hírek a lakosság egyre nagyobb hányadát tévesztik meg, hiszen a social media platformok lettek a fő tájékozási terület. A platformokon terjedő dezinformáció káros hatásának megakadályozása egy rendkívül fontos és méltányolható érdek, de szükséges mérlegelnünk, hogy mennyiben volt szükséges és arányos a közvetítő szolgáltatónak beavatkozni, és saját hatáskörben korlátozni a véleményszabadságot az egyén oldaláról felmerülő véleménynyilvánítás szabadságával szemben.

[36]A véleménynyilvánításhoz való jog, mint alapjog teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban. Itt első lépésként el kell tudnunk határolni a tényállítást és az esetünkben felmerülő véleménynyilvánítást, hiszen bár mindkettő védelmet élvez, a védelem mértéke eltérő, hiszen az előbbit annak érték és igazságtartalmára tekintet nélkül védi, utóbbi szigorú megítélés alá esik, nem kaphat meg hamis tényállás teljes erejű védelmet, valamint a hamis tényállások esete a rémhírterjesztés (Btk. 337. §) tényállásába is beleillhet, amelynek (2) bekezdése kifejezetten a különleges jogrend idején nagy nyilvánosság előtt történő hamis tényállásokat szankcionálja, 1-5 évig terjedő szabadságvesztés kilátásba helyezésével. Mivel, ahogyan arra Dr. Schanda Balázs is hivatkozott, az állam gyakran felhívja a figyelmet az álhírekre, és ezek veszélyeire, az Alkotmánybíróság a korábbi gyakorlat alapján arra a döntésre jutott, hogy a szólásszabadság korlátozása nem volt arányos a védendő érték, az álhírek terjedésének meggátolásával.

{37}A szükségesség-arányosság felméréséhez szükséges figyelembe venni azt a törvényi szabályozást, amely a szolgáltatók és a közvetítő szolgáltatók felelősségét szabályozza, vagyis 2001. évi CVIII. törvényt az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről (továbbiak: Ektv.) Az Ektv. 7. §-a értelmében a szolgáltatók és a közvetítő szolgáltatók felelőssége eltér {ahogyan arra az Alkotmánybíróság korábbi döntésében, a 19/2014. (V. 30.) AB határozatban hivatkozott}. Míg

a (tartalom)szolgáltató felel az általa rendelkezésre bocsátott, jogszabályba ütköző tartalmú információért, az ezzel okozott kárért, mivel a információt saját maga hozza létre, maga teszi közzé, maga bocsátja rendelkezésre, addig a közvetítő szolgáltató, habár főszabály szerint felel, azonban meghatározott feltételek fennállása esetén mentesülhet a felelősség alól. Az Ektv. 7. § (3) bekezdés kimondja azt is, hogy a közvetítő szolgáltató nem köteles ellenőrizni az általa csak továbbított, tárolt, hozzáférhetővé tett információt, továbbá nem köteles olyan tényeket vagy körülményeket keresni, amelyek jogellenes tevékenység folytatására utalnak.

[38]Mivel a közösségi média platform közvetítő szolgáltatónak minősül, az Ektv. 7. §-ának (3) bekezdése alapján a szolgáltatót nem terhelte volna jogi felelősség, amennyiben a véleménye szerint álhírnak minősülő információt nem távolítja el az oldalról.

[39]Továbbá a közvetítő szolgáltatókat terhelő felelősség tekintetében fontos kiemelni, hogy előfordult olyan Alkotmánybírósági határozat, {lásd: 19/2014. (V. 30.) Alkotmánybírósági határozat}, amely helyben hagyta azt a bírósági döntést, amely szerint a tartalomszolgáltató felelősségre vonható az ott feltüntetett véleményekért. Ez alapján a döntés alapján a tartalomszolgáltatót még inkább érdeke fűzte, ahhoz, hogy véleménykorlátozó funkcióját gyakorolja, hiszen egy esetleges jogi felelősségre vonására is sor kerülhetett volna, ha ellenkezően cselekszik. Azonban, ha az ügy további alakulását vesszük figyelembe, amikor az az Emberi Jogok Európai Bírósága elé került, A Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és az Index.hu Zrt. kontra Magyarország ügy, a Bíróság a tartalomszolgáltató felmentése mellett döntött, azaz az ellenkező véleményre jutott. Ezen döntés, valamint a már említett törvényi rendelkezés alapján a tartalomszolgáltató jogi felelősségre vonástól nem tarthatott.

[40]Mindezekre tekintettel, az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a tárhelyszolgáltató alaptörvény-ellenesen korlátozta az Indítványozó véleménynyilvánításhoz való jogát.

IV.

[41] Az Indítványozó azzal fordult az elsőfokú bírósághoz, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:43.§ c) pontjában nevesített személyiségi jogát megsértették, mivel a közösségi mediaszolgáltató üzleti érdekei által vezérelve az Indítványozót hátrányos megkülönböztetésben részesítette. A Nahátszentpéteri Törvényszék a keresetet elutasította,

mivel álláspontja szerint a hátrányos megkülönböztetés ténye minden kétséget kizáróan nem igazolható.

[42] Az Indítványozó által hivatkozott hátrányos megkülönböztetés tilalma esetén az alapjogokkal való élés tekintetében fennálló megkülönböztetésről beszélünk, hiszen a hátrányos megkülönböztetés tilalma, - amely valójában egy alapjog korlátozás -, az Alaptörvény által két módon is biztosított. A hátrányos megkülönböztetés tilalma egyrésztől egy mindenkit egyenlően megillető alapjog, másodsorban pedig a diszkrimináció tilalom megfogalmazásakor külön kiemelt egyes alapjogok egyenlő érvényesülésének követelményeként jelenik meg.

[43]A hátrányos megkülönböztetés tilalma és az egyenlő bánásmód egymásba kapcsolódó fogalmak, melyek érvényesülése elengedhetetlen az egyén joghoz jutás iránti szükségletének megvalósulásához.

[44]Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a döntésre jutott, hogy az eljárás alapját képező ügyben az Indítványozó hátrányos megkülönböztetésben részesült a kifejtett véleményére tekintettel, ezáltal az egyenlő bánásmódhoz való joga sérült.

V.

[45]Az indítványozó azon állítása, amely szerint nem áll rendelkezésre olyan más jogi eszköz, amelyre hivatkozással jogvédelemért folyamodhatott volna, így személyiségi jogainak megsértésére ultima ratio jelleggel hivatkozott, úgy gondolom, hogy ilyen formában hibás állítás, valamint maga az ultima ratio jelleggel való hivatkozás hibás. Maga az ultima ratio latin kifejezés szó szerint végső érv vagy utolsó eszköz, aminek tágabb jelentése az utolsó megoldási kísérlet egy szorult helyzetben. A jogi felelősségi rendszerben maga a büntetőjog az ultima ratio. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós lezárása legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek.

[46]Átvitt értelemben, mind büntető, mind polgári jogi ügyekben született döntés esetén, amennyiben az esetleges indítványozónak nem áll lehetőségére más jogorvoslati lehetőség, azaz minden lehetséges jogorvoslati lehetőségét kimerítette „ultima ratio” jelleggel lehet az Alkotmánybírósághoz fordulni, utolsó jogorvoslati eljárásként, azonban erre, mint kifejezést, az ultima ratio-t nem használjuk. Ennek tisztázása kiváltképp azért fontos, mivel az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. és 28. cikkeire tekintettel, a

bíróságnak ezt a körülményt (azaz az állítólagos ultima ratio jellegű hivatkozást) is figyelembe kellett volna vennie.

[47]Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése szerint „ Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[48]Az Alaptörvény XXVIII. cikknek egyetlen bekezdését sem sértette az első- és a másodfokú eljárás sem, az indítványozó minden szempontból tisztességes eljárásban részesült, valamint a személyiségi jogainak megsértésére ultima ratio jelleggel való hivatkozás erre a cikkekre tekintettel értelmezhetetlen. Ez a kérdés egyebekben sem tekinthető relevánsnak az Alkotmánybírósági ülés keretében biztosított jogorvoslati lehetőség szempontjából, hiszen a 2011. évi CLI. törvény - az Alkotmánybíróságról (továbbiakban: Abtv) 56. §-a feltételek teljesültek, az Alkotmánybíróság befogadhatónak találta az indítványt, hiszen az Abtv. 56. §-a szerint:

(1) Az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról.

(2) A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26-27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29-31. § szerinti feltételeket.

[49] Az említetteknek megfelelően az Alkotmánybíróság 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt az Abtv. szabályainak megfelelően fogadta be, hiszen az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva..

[50] A továbbá sérelmezett 28. cikk, amely szerint „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.” ennek hivatkozását nem gondoljuk megalapozottnak, hiszen az említett jogszabályhelyek nem mutatnak összefüggést a tényállással.

Budapest, 2021. szeptember 12.

Kozma Gábor Levente
előadó alkotmánybíró

